

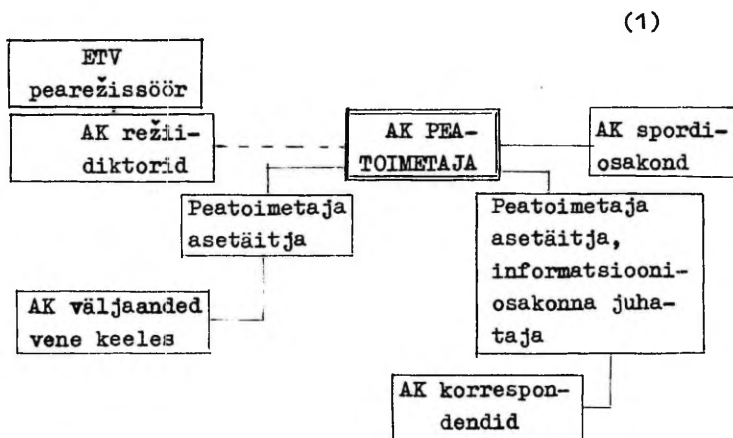
EESTI TELEVISIOONI AK TOIMETUSE STRUKTUUR JA
SAADETE ANALÜÜS

M. Narusk,
diplomand.

I. EESTI TELEVISIOONI "AKTUAALSE KAAMERA" PEATOIMETUSE
STRUKTUUR, ORGANISATSIOON JA INFORMATSIOONIALLIKAD

1. AK PEATOIMETUSE STRUKTUUR

Töötajate arvu poolest on "Aktuaalse Kaamera" toimetus
üks suuremaid Eesti Televisioonis.

AK saadete ettevalmistamisest ja väljastamisest võtavad osa mitme peatoimetuse töötajad, nagu tele-, filmi- ja helirežissöörid, assistendid ning operaatorid, kunstnikud, lavastusala töötajad.

"Aktuaalse Kaamera" peatoimetuse väljaanded

AK peatoimetus annab eetrisse kaheksat erineva nimetusega saadet (2).

(2)

Jrk. nr.	Saate nimetus	Ilmumissagedus	Planeeritud pikkus (min.)
1.	AK põhiväljaanne	7 x nädalas	20-40
2.	AK uudised	2 x päevas	3-5
3.	AK väljaanne vene keeles	3 x nädalas	15
4.	"Põllumehe veerand-tund"	1 x nädalas	15
5.	"Meri ja mehed"	1 x nädalas	15
6.	"Ministri kabinetis"	1 x kuus	45
7.	"Spordiareenilt"	juhuslikult	90-120
8.	"Nõukogude Eesti sport"	2 x kuus	30

AK uudistesaadete mahtu iseloomustab tabel 3.

(3)

	1966	1967	1968
ETV originaalsaadete maht (tundides)	2552	2592	2711
AK saatemaht (tundides)	291	281	220
% originaalsaadete mahust	11,4	10,8	8,1

Siit ilmneb AK uudistesaadete mahu näilik vähenemine. Tuleb aga silmas pidada ETV saadete üldmahu suurenemist. Tegelikult on AK uudistesaadete maht 1969. a. I kvartalis suurenenud seoses AK uudistebülletäänide ilmutahakkamise ja venekeelsete väljaannete sageduse suurenemisega. Kaalulisel on AK uudistesaadete mahu edasine tõstmine.

Et käesoleva töö eesmärk on "Aktuaalse Kaamera" põhiväljaande uurimine, siis on teised AK peatoimetuse saated vaatluspiirkonnast välja jäetud.

"Aktuaalne Kaamera" (AK)

"Aktuaalne Kaamera" on määratud kõigile vabariigi elanikele ja on televaatajate peamiseks informatsiooniallikaks Nõukogude Liidu sise- ja välispoliitika ning majanduselu küsimustes, selgitab partei ja valitsuse otsuseid ja määrusi, annab välissündmustele hinnangu marksismi-leninismi põhialustest lähtudes, kasvatab meie inimesi nõukogude patriotismi ja internatsionalismi vaimus.

Esimene "Aktuaalse Kaamera" saade toimus 7. augustil 1956. aastal. Kaheteistkümne aasta ja kaheksa kuuga on eetrisse antud üle 6000 "Aktuaalse Kaamera" peatoimetuse väljaande.

Vaadeldgem "Aktuaalse Kaamera" põhiväljaande jälgitavust.¹

(4)

Võimaluse korral alati	Aeg-ajalt	Mõnikord harva	Mitte kunagi
62,0	26,5	7,3	2,24

¹ ETV metoodikaosakonna uurimus "Teie arvamus?" 1966.

Näitajad iseloomustavad AK põhisaate vaatajate hulka televisioonivaatajate hulgast protsentides.

Kui lugeda "võimaluse korral" ja "aeg-ajalt" aktiivseks vaatamiseks, siis on "Aktuaalse Kaamera" põhiväljaanne neljandal kohal ETV saatesarjade hulgas.¹

Tabel 5² iseloomustab AK põhisaate jälgitavust Tallinnas, väikelinnades ja maal.

(5)

Piirkond	Võimaluse korral alati	Aeg-ajalt	Mõnikord harva	Mitte kunagi
Tallinn	58,4	28,9	9,3	1,7
Väikelinnad	65,9	25,6	4,4	2,6
Maal	66,3	22,5	6,8	3,0
=====				
% kogu vaatajaskonnast	62,0	26,5	7,3	2,2

Tabelist 5 järeldub, et AK auditooriumist moodustavad põhihulga maaelanikud. Neile järgnevad väikelinnade ja viimasena Tallinna vaatajaskond.

AK saate arvukas auditoorium kohustub väljaande koostajaid tõstma informatsiooni kvaliteeti kõikide televisioonis kasutuses olevate vahenditega.

Seni on toimetuse töö kulgenud stiihiliselt. Peale meetodikaosakonna uurimuse, juhuslike retsensioonide ja seminaride pole "Aktuaalse Kaamera" peatoimetuse saadetest teoreetilisi analüüse tehtud.

¹ Sealsamas, lk. 22.

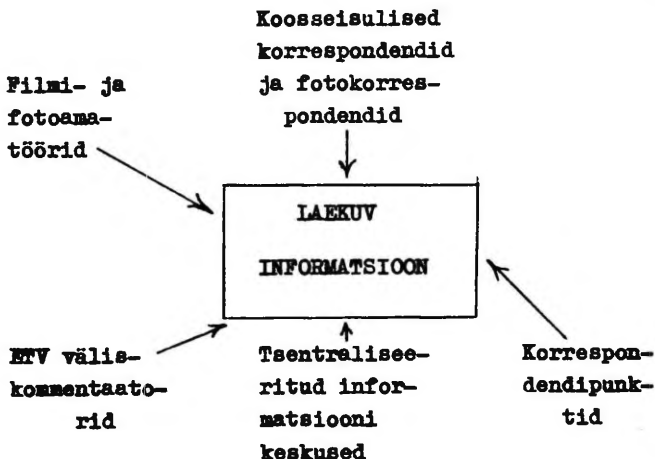
² Sealsamas, lk. 23.

2. INFORMATSIOONIALLIKAD

"Aktuaalse Kaamera" peatoimetusse laekuvast informatsioonist annab ülevaate järgnev skeem.

(6)

Informatsiooniallikad

Informatsiooniallikate ja kanalite erineva iseloomu järgi tuleks kogu laekuv informatsioon jaotada kahte rühma.

1. Tsentraliseeritud informatsioon.

2. Toimetuse organiseeritud informatsioon.

Tsentraliseeritud informatsiooni hulka kuuluvad:

1. Üleliidulise raadio uudistesaadetest ja telegraafiagentuurist TASS tõlgitud sõnumid.

2. TASS-i foteinformatsioon.

3. Vabariiklikud sõnumid Eesti Raadio juures asuvast undistekeskusest.

4. Vabariikliku telegraafiagentuuri ETA sõnumid ja fototelegraafi materjalid.

5. Kesktelevisiooni uudistesaadetest kineskoobi (nn. monitori) ekraanilt filmitud uudised.

6. Lõigud üleliiduliste filmistuudiote kroonikaringvaadetest.

II. SAATEAJA TEMAATILINE REALISEERIMINE AK-s

Ajaleheruumi oskuslik kasutamine ja aja otstarbekas realiseerimine televisioonisaaetes teenivad ühist eesmärki - anda inimestele võimalikult operatiivset ja kvaliteetset informatsiooni kõikide tähtsamate sündmuste kohta.

Vastavalt Eesti Televisiooni saatevõrgule on AK põhiväljaannetele kehtestatud järgmine nädala ajakava.

	Saate pikkus (min.)
Esmaspäev	20
Teisipäev	30
Kolmapäev	30
Neljapäev	30
Reede	40
Laupäev	30
Pühapäev	15

Käesoleva töö vaatlusperioodil (1.2.69.a. - 1.4.69.a.) kronometreeriti 54 AK väljaannet.¹ Saadete üldpikkuse määramisel võeti aluseks informatsiooni nn. "puhas" aeg.² Iga saate jaoks koostatud tabelisse kanti numereeritud uudisloikude nimetused ja nende pikkused.

Analüüsi tulemusena selgus, kui palju uudiseid andis AK keskmiselt väljaandes vaatlusperioodil. Kronometraažiga saadud andmed võimaldasid leida ka uudiste keskmise pikkuse.

(7)

Analüüsitud saateid	Analüüsitud saadete kogupikkus tund/min/sek	Keskmine uudise pikkus (sek.)	Uudiste arv	Keskmine uudiste arv saates
54	24 7'15"	54"	1619	30

¹Siin ja edaspidi on mõeldud lühendi AK all peatoimetuse põhiväljaannet.

²Aeg, mille hulka ei kuulu saate väljastamisega seotud kommatsioonisaeg.

Vaadeldgem uudislõikude pikkust ja hulka konkreetsete väljaannete lõikes (8) kontrastsemate saadete järgi.

On loomulik, et uudislõigu pikkus on sõltuvuses sündmuse tähtsusest. Kas on aga otstarbekas uudiste hulka paistades viia nende kestus miinimumini (vt. näit. AK nr. 5716-keskmise uudise pikkus 34").

(8)

Saate number	Saate pikkus (min'/sek")	Uudislõikude arv	Keskmine uudise pikkus (min'/sek")
5692	33'	25	1'10"
5700	22'	14	1'34"
5703	35'05"	44	48"
5716	11'55"	21	34"
5808	34'45"	41	51"
5893	28'05"	43	39"

AK-s nr. 5703 edasi antud 44 uudislõigust oli 21 pikku-sega kuni 30". Selle aja jooksul võib konstateerida vaid sündmuse toimumist, puudutamata vähemalgi määral selle ole-must. Iseasi, kui AK saadetes oleksid kindlad kommentaato-riminutid, mis fakte põhjalikumalt valgustaksid.

Pooletunniline informatsiooniprogramm peaks jõudma kau-gemale killustatud uudisterea teatamisest (kommentaari del peatutakse 4. peatükis).

Uudiste temaatilised proportsioonid

Iga AK uudistesaade koosneb informatsioonikogusest, mis sisuliselt on seotud paljude elualadega.

Pole sugugi ükskõik, kui palju ja mida vaatajatele saa-te jooksul pakutakse.

Alljärgnev analüüs püüab sellesse pisut selgust tuua.

AK uudislõigud jagati vastavalt sündmuste sisule temaatilistesse gruppidesse (tabelid 9 ja 10). Iga tabel sisaldab 8 gruppi uudiseid.

1. Välisuudised	5. Põllumajandus
2. Sisepoliitika	6. Teadus
3. Kultuur	7. Muud elualad
4. Tööstus	8. Sport

(9)

Uudiste proportsioonid

Uudiste jaotus	Uudiste hulk	%	Aeg tund/min/sek	%
Välisuudised	454	28,0	4 45' 20"	21,0
Sisuudised	842	52,0	14 25'	58,0
Sportuudised	323	20,0	4 56' 55"	21,0
Kokku	1619		24 7' 15"	

Analüüsiga selgitati välja:

1) uudislõikude hulk ja pikkus vaatlusperioodi jooksul temaatiliste gruppide kaupa;

2) temaatiliste gruppide proportsioonid (%-des) samadel alustel.

Lisaks kaheksale grupile on analüüsitud uudislõigud koondatud kolme põhirühma:

1. Välisuudised
2. Sisuudised
3. Sportuudised

Tabel 9 ja diagrammid 1 ja 2 näitavad, et AK saadete põhiosa moodustab siseinformatsioon.

Diagramm 1.

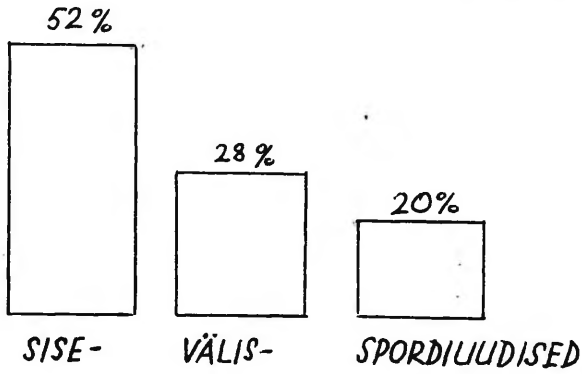
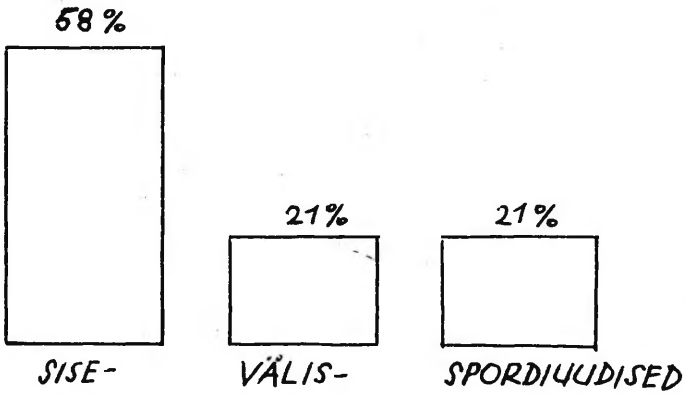

Diagramm 2.

Siseuudiste alla on paigutatud NSV Liidu sisepoliitika, majandus ning kultuurilelu ja meie vabariigis toimunud sündmused. Analüüsidest väljaandeid üksikult ülaltoodud 3 rühma järgi, näeme, et mõnedes saadetes on siseuudistele pühendatud valdav osa saateajast.¹

Näiteks AK nr. 5724 - 54,5 %
 - " - 5788 - 62,9 %
 - " - 5805 - 64,2 %

Siseuudiste temaatilised proportsioonid

Siseuudiste proportsioonidest hulga ja aja aspektist eraldi annab ülevaate tabel 10.

(10)

Siseuudiste proportsioonid

Elualad	Uudiste hulk	%	Aeg	%
Sisepoliitika	273	32,4	5 31'45"	39,7
Tööstus	124	14,7	1'56'15"	13,9
Põllumajandus	86	10,2	2'18'	16,5
Kultuur	136	16,2	2'14'55"	16,2
Teadus	28	3,3	25'10"	3,0
Muud elualad	195	23,2	1'28'55"	10,7
K o k k u	842		14'25'	

¹ Tulemuste objektiivsust võib segada asjaolu, et vaatlusperioodi sisse jäi valimiskampaania läbiviimine Eesti NSV-s.

Selgub, et saadetes leidsid kõige põhjalikumat käsitlemist ühiskondlik-poliitilise eluga seotud sündmused.

Kultuurisündmuste ja tööstusuudiste tutvustamine on AK-s ajaliselt ning hulgaliselt tasakaalus.

Põllumajandusuudised olid vaatlusperioodil hulgaliselt vähemuses, selle eest on aga märgata sündmuste pikemat käsitlemist.

Äärmiselt väike on vabariigi teaduselu tutvustavate uudiste hulk ja neile kulutatud ajaosa saates.

Üksikute väljaannete lõikes on pilt veelgi kontrastsem (tabel 11).

(11)

Eluala	Väljaande number			
	AK 3703	AK 5716	AK 5720	AK 5745
	%	%	%	%
Sisepoliitika	80	34,5	25,0	20,0
Tööstus	-	12,5	25,0	20,0
Põllumajandus	-	-	8,3	10,0
Teadus	-	-	-	-
Kultuur	-	37,5	33,4	10,0
Muud elualad	20	12,5	8,3	40,0

Spordiudised moodustavad AK saateajast 21 %. Kuna nad moodustavad omaette terviku, siis käesolevas töös neil ei peatuta.

III. "AKTUAALSE KAAMERA" KOMPOSITSIOONIST

Informatsioonisaadete koostamisel on eriline tähtsus uudiste paigutusel. Saate kompositsiooni kindlaksmääramine on keerukas protsess, mis haarab endasse hulgaliselt üksikkomponente.

Olulisemad nendest on:

1. Materjali väärtustamine
2. Materjali süstematiseerimine
3. Väljendusvahendite valik (lähemalt 4. peatükis)

Vaatamata spetsiifilistele erinevustele ajalehe küljendamise ja televisiooniuudiste koostamise vahel, on mõlema kommunikatsioonikanali põhiülesandeks aidata auditoriumil kiiresti orienteeruda antava informatsiooni paigutuses.

Ei ole ükskõik, missuguses järjekorras me uudiseid esitame. Oluline on ikkagi see, et vaataja leiaks kõige tähtsama sõnumi ilma pikema ootamiseta.

Televisiooniuudiste järjestamisel väljaandeks tuntakse kahte põhilist süsteemi:

1. Uudiste esitamine temaatiliste blokkide kaupa.
2. Uudiste süsteemitu järjestus.

Televisiooniuudiste toimetused, kes kasutavad nn. blokk-süsteemi, peavad kinni uudiste tähtsusjärjestikulisest printsiibist ja tuginevad traditsioonidele. Viimaste all tuleb mõista kindlakskujunenud saaterubriike, kompositsioonilisi seaduspärasusi ja muid komponente, mis on loodud toimetuse ja auditoriumi vahele informatsiooni efektiivsuse tõstmiseks.

Uudiste järjestus ehk nn. dražeesüsteem põhineb ühiskondliku kõlajõu poolest tähtsate uudiste paigutamisel vähemoluliste, kuid suurt huvi pakkuvate uudiste vahele.

See süsteem nõuab toimetuselt huvitava informatsiooni olemasolu ja baseerub auditooriumi psühholoogilisel mõjutamisel kaudsete vahenditega.

Vaatlusperioodil analüüsiti AK väljaandeid kompositsiooni seisukohalt. Analüüsi eesmärgiks oli välja selgitada AK uudiste ülesehituse põhijooned uudiste väärtustamise ja paigutuse seisukohalt.

Uudiste temaatiliste blokkide uurimiseks kasutati värviskaalat ja graafikuid.

Vaatlused viidi läbi nädalate kaupa, et uurida valvetoimetajate (arvult seitse) mõju uudistesaaate ülesehitusele.

Uudiste tähtsusjärjestuse määramiseks analüüsiti kõiki kolmapäeval ilmunud väljaandeid.¹

Saatenädal 3.02.69 - 9.02.69

Tabelisse 12 on kantud uudislõikude ja blokkide esinemise järjekord temaatiliste gruppide kaupa.

(12)

Temaatiline grupp	Väljaande number						
	5700	5703	5707	5709	5712	5716	5720
Uudislõikude ja blokkide järjekord							
Välispoliitiline	1	4	1,13	1,7,10	1,6	1,6	1,5
Sisepoliitiline	2	1,3,9	8	3	2	2,4	6,7
Kultuur		12	4,12	6	-	5	8
Tööstus		5,8,11	2,6	2,4,8	4,5	3	2,4,6
Põllumajandus		2,10	7,11	5	3,5		3
Teadus			3,9	9			
Muud elualad	4	6,13	5,8,10,15	12	8	8	10
Sport	3	14	14	11	7	7	9

¹ 27.02.69.a. väljaande analüüs on neljapäeval ilmunud saatest.

Pole raske märgata, et uudiste paigutamine blokkidesse (tabel 12) on vaid osaline ja juhusliku iseloomuga. Mõnes väljaandes on küll blokid olemas, kuid need on saates laiali paisatud. Näiteks AK nr. 5707 ja 5709.

Järjekindlamalt on paigutatud saadetes telegrammuudised, sport ja ilmateade.

Uudiste tähtsusjärjestikuline kajastamine geograafilise printsiibi järgi selgub graafikust 13.

Esiplaanil on üleliidulise ja ülemaailmse tähtsusega sündmused, millele järgnevad meie vabariigi uudised.

(13)

AK 5707

Territori-
aalne jao-
tus

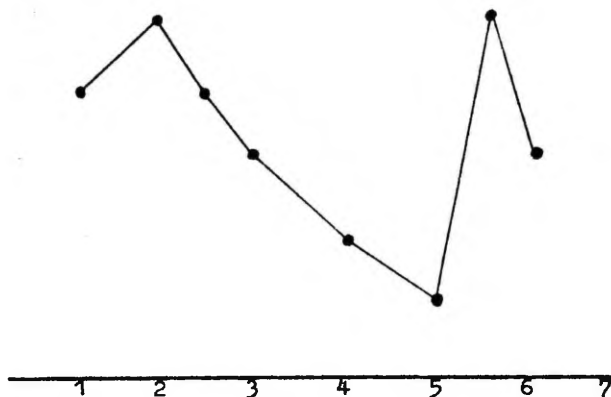
Välisriigid

NSV Liit

Eesti NSV

Eesti NSV
linnad

Eesti NSV
rajoonid

Blokkide järjekord

Saatenädal 10.02.69 - 16.02.69

Analüüsitava nädala väljaannetes on märgata tendentsi uudiste paigutamisel temaatilistesse blokkidesse (vt. tabel 14).

Blokk sisaldab 2-17 uudist.

(14)

Temaatiline grupp	Väljaande number						
	5724	5728	5732	5735	5739	5741	5745
Uudislõikude ja blokkide järjekord							
Välispoliitiline	1,4	1,6	7	10	1,4	1,7	1,8
Sisepoliitiline	2	2	1,4	4	2	2	3
Kultuur	3		6	1,8		5	6
Tööstus		3	3	2,5		3	
Põllumajandus		5	2	6		4	5
Teadus		4	5	3			
Muud elualad	6	8	9	7,9,12	3,6	6,9	4,7,10
Sport	5	7	8	11	5	8	9

Ilmneb süsteem välispoliitiliste uudistebloki jaotamisel kahte ossa.

Uudiste tähtsusjärjestikuline paigutus (graafik 15) väljaandes nr. 5732 näitab vabariiklike uudiste esiletõstmist.

AK 5732

Territo-
riaalne jao-
tus

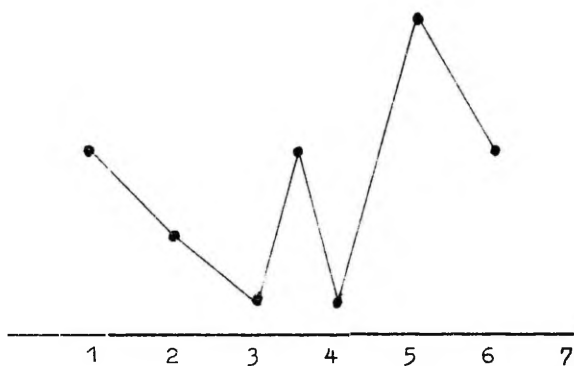
Välisriigid

NSV Liit

Eesti NSV

Eesti NSV
linnad

Eesti NSV
rajoonid

Blokkide järjekord

Saatenädal 17.02.69 - 23.02.69

On märgata uudiste süsteemikindlamat paigutust blokkidesse (tabel 16) sise- ja välisuudiste osas (AK 5748 ja 5772).

Blokkide paigutuses on arvestatud uudiste tähtsust (graafik 17).

(16)

Temaatiline grupp	Väljaande number				
	5748	5751	5758	5766	5772
	Uudislõikude ja blokkide järjekord				
Välispoliitiline	1	1	7	7	7
Sisepoliitiline	2	2,4	1	1	1,3
Kultuur	5	4,3,7,10		6	
Tööstus		5	2,4	2	2
Põllumajandus	3	6	3,5	3,5	4
Teadus					
Muud eluavad	4,7	9	6,9	4,9	7
Sport	6	8	8	8	6

AK 5751

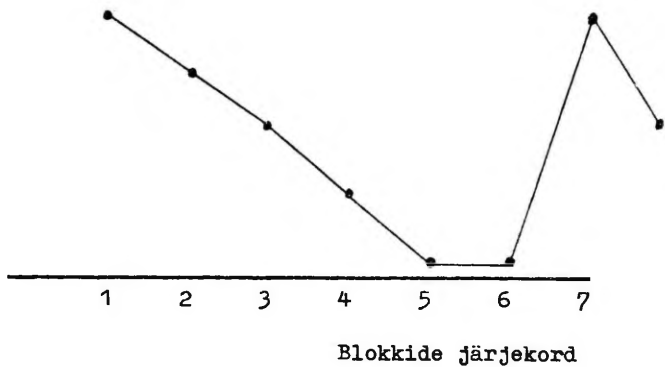
(17)

Territori-
aalne jao-
tus

Välisriigid

NSV Liit

Eesti NSV

Eesti NSV
linnadEesti NSV
rajoonid

Saatenädal 24.02.69 - 2.03.69

Analüüsitud ajavahemikku (vt. tabel 18) iseloomustab uudiste mõnevõrra süsteemikindlam paigutus kui eelmiste toimetajate töös.

Killustatust ei ole suudetud aga täielikult vältida (põllumajandusuudiste eraldatus AK 5799 väljaandes ja kultuurielu materjalide andmine kolmes eraldi lõigus (AK 5779)).

(18)

Temaatiline grupp	Väljaande number					
	5775	5779	5788	5792	5795	5799
	Uudislõikude ja blokkide järjekord					
Välispoliitiline	2,4	2,3,11	2	2	1,6	1
Sisepoliitiline	1	1,6,8	1,3,6	1,4		
Kultuur		4,7,10	7	5	2	3
Tööstus			4	3		
Põllumajandus	3	9		6	3	2,4
Teadus		5				
Muud elualad	6	12,14	5,8,10	7,9	4,7	6
Sport	5	13	9	8	5	5

Saatenädala uudiste tähtsusjärjestiku määramisele on iseloomulik graafik 19.

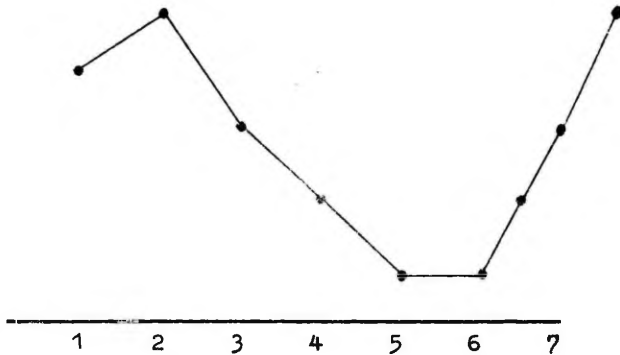
AK 5788

Territori-
aalne jao-
tus

Välisriigid

NSV Liit

Eesti NSV

Eesti NSV
linnadEesti NSV
rajoonid

Blokke järjekord

Saatenädal 3.03.69 - 9.03.69

Analüüs (tabel 20) näitab, kui võrd palju sõltub saate kompositsioon toimetaja subjektiivsest hinnangust materjalidesse.

Uudiste blokkidesse paigutamine on olnud juhuslik.

Näiteks olid laiali pillatud põllumajandus- (AK 5808, 5811, 5821) ja tööstusuudised (AK 5808 ja 5811). Seoses sellega on väljaannete kompositsiooniline üldpilt kirju ja ei moodusta ühist tervikut.

Temaatiline grupp	Väljaande number						
	5802	5805	5808	5811	5815	5816	5821
	Uudislõikude ja blokkide järjekord						
Välisuudised	1,3	8	8	1,12	2	6	1
Sisepoliitiline	2	1,5	2	6,10	1,9		3,5
Kultuur		7	6	11	4	3,5	4
Tööstus		2,4,7	3,5,9	5,9	3		6
Põllumajandus		6	1,4	4,9	6	2	2,7
Teadus			8	2			
Muud elualad	5	3,10	7,11	3,7,14	5,7	1,4,8	9
Sport	4	9	10	13	8	7	8

Blokkide paigutus seatenädalal on süsteemitu, kui mitte arvestada välisuudiste kajastamist väljaande kesk- ja lõpuosas.

AK 5808 analüüs (graafik 21) uudiste tähtsusjärjestikulisel paigutuse kohta territoriaalsel alusel näitab, et üleliidulistele ja välissündmustele eelistatakse vabariikliku ja piirkondliku ulatusega sündmusi.

AK 5808

Territori-
aalne jaotus

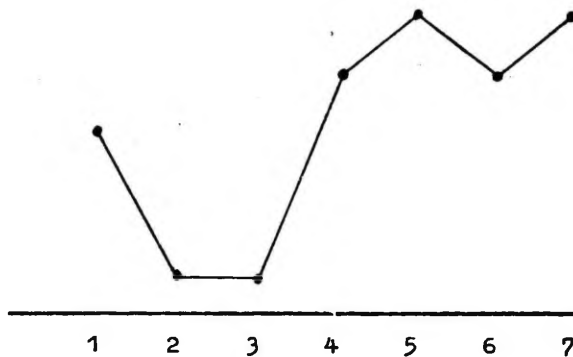
Välisriigid

NSV Liit

Eesti NSV

Eesti NSV
linnad

Eesti NSV
rajoonid

Blokkide järjekord

Saatenädal 10.03.69 - 16.03.69

Temaatiliste blokkide olemasolu kõrval esineb uudiste killustatust (AK 5849). Saatenädalat iseloomustab sise- poliitiliste uudiste saate algusossa paigutamine (tabel 22). Välisuudised asuvad enamikus saate teises osas.

(22)

Temaatiline grupp	Väljaande number					
	5825	5828	5831	5838	5841	5849
	Uudisloikude ja blokkide järjekord					
Välisuundisad	5	1,4	7	8	1	1,8
Sisepoliitiline	1,3	2	1,3	1,10	2	2,7
Kultuur		4	4,6	6	4	6
Tööstus	4		5	2		
Põllumajandus	2	3	2	5		5
Teadus				3,7	3,5	3
Muud elualad	7	6		4,11	7	4,10
Sport	6	5	8	9	6	9

Uudiste territoriaalse jaotuse järgi eelistatakse üleliidulisi ja vabariiklikke sõnumeid välisuudistele (vt. graafik 23).

(23)

AK 5831

Territori-
aalne jaotus

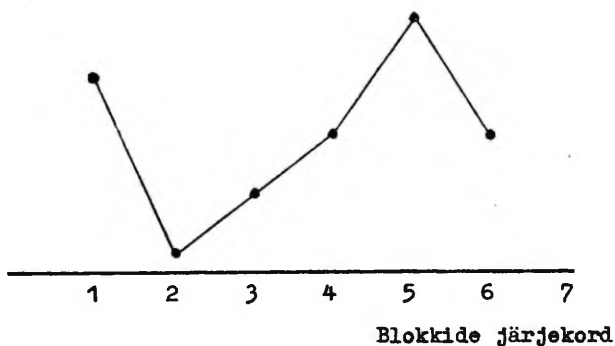
Välisriigid

NSV Liit

Eesti NSV

Eesti NSV
linnad

Eesti NSV
rajoonid

Saatenädal 17.03.69 - 23.03.69

Analüüsimisel ilmneb toimetaja püüe luua temaatilisi blokke (vt. tabel 24). Eriti on seda märgata välis- ja kultuuriuudiste paigutamisel väljaandesse.

Ebajärjekindlus blokk-süsteemis lööb välja põllumajandusuudiste järjestamisel (AK 5862 ja 5867).

(24)

Temaatiline grupp	Väljaande number						
	5852	5855	5859	5862	5865	5867	5871
	Uudisloikude ja blokkide järjekord						
Välisuudised	4	1	1	2	1	1	2
Sisepoliitiline	1		3	1,3	1,9	3,6	1
Kultuur	3	6	5	7	10	7	3,5
Tööstus	2	3	2,7	5	4,6,8	5	
Põllumajandus		4	6	4,5	3	4,11	
Teadus			4		5	2	
Muud elualad	5,6	2,5, 7,9	8,10	8,10	7,12	8,10,12	4,7
Sport	5	8	9	9	11	9	6

Blokkides tähtsusjärjestikuline paigutus (graafik 25) näitab, et toimetaja väärtustab kõrgemalt välis- ja üleliidulise mastaabiga uudiseid vabariiklikest.

AK 5859

Territori-
aalne jaotus

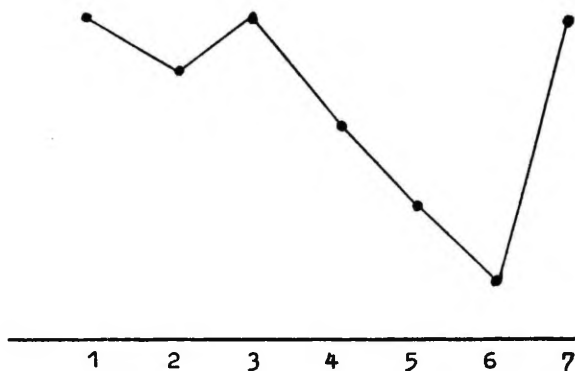
Välisriigid

NSV Liit

Esti NSV

Esti NSV
linnad

Esti NSV
rajoonid

Blokide järjekord

Uudiste (blokkide) tähtsusjärjestikuline paigutus territoriaalse printsiibi järgi 7 nädala lõikes näitab, et väljaannete koostamisel ei ole toimetuses ühtseid kompositsioonilisi aluseid.

Järeldused

Analüüsinud AK väljaandeid kompositsioonilise tervikkuse seisukohalt, võib tuua vaatlusperioodi kohta järgmisi tähelepanekuid.

1. Väljaande koostamisel ei ole ühist kompositsioonilist alust.
2. Uudiste paigutamine blokkidesse on ebajärjekindel.

3. Saate kompositsiooni tingib stiihiliselt laekuv informatsioon ja toimetaja subjektiivne suhtumine materjali tähtsusjärjestusse.

IV. TELEVISIOONIINFORMATSIOONI VÄLJENDUSVAHENDID AK-s

Massikommunikatsioonikanalite seast omab televisiooniinformatsioon kõige rikkalikuma väljendusvahendite pagasi.¹ Väljendusvahendite otstarbekohane kasutamine on loomuline protsess, mille resultaadiks on auditooriumi häälestamine optimaalsele vastuvõtuseisundile ja kocs sellega tehtava propaganda efektiivsuse tõstmine.² Kaasaegse televisiooniinformatsiooni edasiandmisel kasutatavatest väljendusvahenditest ja võtetest on tähtsamad: fotod ja filmikaadrid; maketid, diagrammid, kaardid, joonised; aplikatsioon, multiplikatsioon; muusikalised helitaustad; diktor; reportaažlõigud, kommentaarid, intervjuud.

Tuleb arvestada, et ükski illustratiivsetest väljendusvahenditest ei ole võrdset efektiivne kõikide kriteeriumide suhtes.

Auditooriumi sotsiaal-psühholoogilised uurimused aitavad välja selgitada väljendusvahendite efektiivsuse informatsioonisaadetes ja määrata kindlaks informatsiooni vastuvõtmist soodustavad ja takistavad faktorid.³ Nõukogude Liidus viidi sellekohased uurimused läbi Leningradi Televisioonistuudios.

Et Eesti Televisioonis ei ole väljendusvahendite efektiivsust uuritud, siis toetub töö autor järelduste tegemisel eelpool nimetatud uurimusele.

¹ Э.Багиров и др. Жанры телевидения, Комитет по Радиовещанию при Совете Министров СССР, Научно-методический отдел, Москва, 1967, стр. 30.

² Э.Багиров и др. Жанры телевидения, стр. 63.

³ Ф.Каасик, "Эхо дня." Советское радио и телевидение, 1968, № 9, стр. 34.

Informatsiooni väljendusvahendite kasutamisest

"Aktuaalses Kaameras"

Analüüsi eesmärgiks on välja selgitada AK väljaannetes kasutusel olnud väljendusvahendite hulk ja esinemissagedus temaatilistes gruppides (%-des).

AK-s olid vaatlusperioodil kasutusel järgmised väljendusvahendid:

1. Diktor.
2. Kommentaator (korrespondent).
3. Intervjuu.
4. Filmikaadrid.
5. Fotod.

Vaatlusperioodil jälgiti 54 AK väljaannet, mis sisaldasid 1619 uudislõiku.

Enamikul juhtudel kasutati uudise edasiandmiseks ühte vahendit. Ainult 72 korral toimus fakti teatamine mitme erineva vahendiga.

Diktor (kaadris)

Diktori osa AK väljaandes vaatlusperioodil selgub tabelist 26.

34,8% uudistest anti eestrisse diktoriga kaadris.

(26)

<u>Informatsiooni-</u> <u>vahendid</u>	<u>Vaatlusperioodil</u> <u>kasutatud korda</u>	<u>%</u>
Diktor	590	34,8
Filmisüžee	441	27,1
Foto	418	24,6
Kommentaari	190	11,2
Intervjuu		
Sünkroon	45	2,1
Stuudio	7	0,2
	52	2,3
<u>Kokku</u>	<u>1691</u>	

AK peatoimetuse juures töötab kaks diktorit. Väljaande eetrisseminekust võtab korraga osa üks diktor.

Diktorit kui informaatorit (kaadris) kasutatakse AK-s järgmiste uudislõikude edasiandjana:

1. Informatsiooniagenteuride telegrammid.
2. Raadio uudistekeskuse tekstiline materjal.
3. Korrespondentide ja kommentaatorite materjal (repliigid, ülevaated, kokkuvõtted).

Diktori loetud sõnumite pikkus kõigub 10 sekundi kuni 2 minuti piires.

Kommentaari

Kommentaari ajalehežanrina on fakti lähem selgitamine, selle fakti sisuline ning põhjalik seostamine või vastandamine faktidega-sündmustega ning vastavate üldistuste tegemine.¹

Televisioonikommentaari sisuline eesmärk on samasugune, sellele lisanduvad vaid televisioonikommentaari spetsiifilised iseärasused.

Vaatlusperioodil esines kommentaator kaadris 54 väljaandes 190 korral, mis moodustab 11,2 % kasutatud vahendusevõtetest. Iseseisvaid kommentaare oli analüüsitud saadetes 100, mis annab keskmiseks näitajaks 2 kommentaari väljaandes.

Autori poolt teostatud vaatluse andmetest selgub, et AK-s antakse regulaarselt välis- ja spordikommentaare. Muude elualade (põllumajandus, kultuur, tööstus, majandus) valgustamine kommentaari vormis on juhusliku iseloomuga ja harva kasutatav.

Väliskommentaari moodustas vaatlusperioodil AK väljaandest 3-6 minuti pikkuse loigu. Märkata võis kommentaari sageduse kõikumist suurtes piirides.

¹ J. Peegel, Ajalehežanrid, Ajaleht, Tartu Riiklik Ülikool, 1968, lk. 128.

Nii ei olnud 1.02.69 - 6.02.69 AK väljaannetes ühtegi kommentaari.

Väliskommentaari koht AK kompositsiooniteljel oli eba-stabiilne ja kõikus vastavalt valvetoimetaja subjektiivsele maitsele:

(27)

Väliskommentaari asukoht	AK saate number
Saate esimeses pooles	5703, 5751, 5779, 5795, 5855, 5865
Saate keskel	5739, 5859
Saate teises pooles	5758, 5808, 5811, 5816, 5838

Väliskommentaarile omaseid pildilisi materjale (kaarte, skeeme, diagramme) AK kommentaarides ei kasutatud.

Spordikommentaari on kindlamate vormidega rubriik AK väljaannetes, moodustades omaette tervikliku osa saatest. Lähema vaatluse alla käesolevas töös ei kuulu.

Intervjuu kui informatsiooni edasiandmise vorm moodustas 2,3 % vaatlusperioodil kasutatud väljendusvahendite hulgast AK-s.

AK intervjuud jagunevad teostuselt kahte rühma:

1. Filmitud ehk nn. sünkroonintervjuud.
2. Stuudiointervjuud.

Analüüsitud 54 saates kasutati intervjuud kui vormi kokku 52 korral, nendest 45 olid sünkroon-, 7 stuudiointervjuud.

Intervjuu kui vahendusvormi kasutamine jaguneb elualade järgi protsentuaalselt:

sise- ja välispoliitika	38,2%
põllumajandus	22,3
kultuur	6
tööstus	6
sport	6
teadus	5
muud	16,5

Kui sise- ja välispoliitilisi sündmusi käsitleti vaatlusperioodil intervjuu vormis 19 korda, siis kultuuri, tööstuse ja spordisündmuste kohta viidi intervjuud läbi vaid 3, teadusaladel ainult 2 korda.

Traditsioonilist intervjuud kindlal nädalapäeval väljakujunenud ajal AK-s vaatlusperioodil ei esinenud.

Filmikaadrid moodustasid 27,1 % väljendusvahendite üldarvust vaatlusperioodi AK saadetes.

Filmikaadrite kasutamine erinevate elualade kajastamisel on järgmine:

sise-ja välispoliitika	38,9%
sport	14,2
kultuur	13,1
põllumajandus	11,4
tööstus	8,0
teadus	1,8
muud	12,6

Fotokaadrid

24,6 % uudistest anti vaatlusperioodil eetrise fotodega.¹

Vaatlusandmetest selgus, et sagedamini antakse fotodega edasi sise- ja välispoliitilisi sündmusi ja spordiuidiseid.

Sotsiaal-psühholoogilistest eksperimentidest teleinformatsiooni väljendusvahendite efektiivsuse määramisel²

Praktilise töö käigus kasutamist leidnud teleinformatsiooni väljendusvahendid ei ole sageli küllaldaselt efektiivsed. Seda kinnitasid Leningradi "Televisiooniuudistega" korraldatud eksperimentid.

Katsete eesmärgiks oli välja selgitada, kuidas võtavad sotsiaalsete gruppide esindajad vastu erinevate vahenditega pakutavat tüüpilist informatsiooni. Sotsiaalsete gruppidena olid esindatud töölised, teenistujad, insener-tehnilised töötajad, loominguulise intelligentsi esindajad, kooliõpilased.

Eksperimentidest võttis osa 4103 inimest, 2323 katsealuse arvamusel võeti valikuliselt analüüsi aluseks.

Informatsiooni vahendajatena kasutati erinevast soost ja vanusega informaatoreid. Ühesisulistele uudistele edasiandmiseks kasutati filmikaadreid, fotosid, aplikatsioone, makette, kaarte, multiplikatsioone, jooniseid, helitaustu.

Selgus, et varieerudes pildireaga, võib muuta auditooriumi suhtumist informatsiooni 43-67 % piirides.³

¹ Mõeldud on fotoillustratsioone terviklike süžeedena, mitte fotode üldarvu.

² Psühholoogiakandidaat V.Boiko uurimuse ainetel.

³ В.Бойко, XX век показывает и смотрит. Советское радио и телевидение, 1968, № II, стр. 35.

Eksperimentidest tulenevad järeldused põhiliste väljendusvahendite kasutamisel on järgmised:¹

Auditoorium jätab hästi meelde sõnumeid, mida esitab vi-
lunud meessoost diktor, keda näidatakse nn. "keskmises plaan-
is".

Uudiste efektiivsem lugemise kiirus oli 103 sõna minu-
tis.²

Filmikaadritega edasiantavad sündmused on vaatajatele
kõige halvemini meelde jäävad.

Foto osutus üheks efektiivsemaks informatsiooni edasi-
andmise vahendiks. Meelde jäävuse aste on fotoinformatsiooni
vastuvõtmisel kõrge nii nais- kui meessoost vaatajatel. Eri-
ti efektiivne on foto insener-tehnilise kaadri informatsioo-
nitajus.

Aplikatsioon (joonillustratsioon)

Informatsiooni edasiandmine humoristlike illustratsioo-
nidega omas eksperimentide käigus kõige kõrgema efektiivsus-
se.

Makett ja kaart uudistesaaates on hästi meelde jäävad va-
hendid ja asuvad efektiivsuse astme järgi aplikatsioonile
lähedal.

Multiplikatsiooni kasutamine uudiste edasiandjana on
seotud vasturääkivustega. Ühelt poolt on see vahend kõrge
efektiivsusega meelde jäävuse, huvi ja tähelepanu aspektist,
teiselt poolt on ta halvasti vastuvõetav kajastatava sünd-
muse kaasosalistele.

¹ Uudiste hinnangud on antud nende meelde jäävuse astme jär-
gi.

² BBC teleuudistes ulatub lugemiskiirus 180 sõnani minutis.
Ilmselt sõltub lugemiskiirus keele iseärasustest.

Kunstniku joonistamine kaadris on üks efektiivsemaid informatsiooni meeldejätmise vahendeid. Sel teel võtavad informatsiooni paremini vastu kooliõpilased ja insener-tehnilised töötajad.

Muusikalised helitaustad.

Muusikalise helitausta kasutamisel tüüpilise informatsiooni edasiandmisel saavutati suurim efekt abstraktse sisuga muusikaga. Halvemad olid näitajad teiste muusikaliste žanride ja mürataustade kasutamisel.

Et meil puudub taoline uurimus ning üldse igasugused andmed vahendusvõtete efektiivsuse kohta, siis pole võimalik ka antud töö ulatuses võrrelda Leningradis tehtud eksperimendi tulemusi praktikaga. Võib arvata, et teatud erinevusi ilmneks, arvestades rahvuste psühholoogilisi iseärasusi. Kuid ka kõige üldisemast aspektist lähtudes võib järeldada, et AK-s kasutatakse halvasti ja ebateadlikult erinevaid vahendusvõtteid ja vorme ning et oleks hädavajalik läbi viia vahendusvõtete efektiivsuse üksikasjalik uurimine.

+ +
+

Televisiooninformatsiooni osatähtsuse tõus massikommunikatsiooni vahendite keskel ja globaaltelevisiooni esilekerkimine nõuavad televisioonisaadete ühiskondliku kõlajõu tõstmist.

Televisioon mitte ainult ei avalda mõju ühiskondlikule teadvusele, vaid on selle tekkimise üheks vormiks.¹

Ideoloogilise võitluse teravnemine kapitalistliku süsteemiga lisab sellele omapoolded tingimused. See nõuab meilt ka televisiooninformatsioonisaadetes kasutusel olevate kriitriumide ja väärtuste perioodilist ümberhindamist.

AK väljaannetest puudusid otsereportaazlõigud ning videomagnetofonidega salvestatud materjalid.

Disproportsioonis oli sünkroonintervjuude ja studiovestluste vaherkord.

Analüüsi tulemustena selgus, et keskmine uudislõikude hulk väljaandes oli vaatlusperioodil 30. Lõigu keskmine pikkus aga 54 sekundit. Osa uudiseid anti seega edasi 10-30 sekundi jooksul. Sellise intensiivsusega esitatud uudiste meeldejäävuse aste ei saa tõenäoliselt kõrge olla.

Uudiste temaatiline analüüs selgitas AK väljaannete proportsioonid vaatlusperioodil.

Siseuudiste domineerimine 52 %, spordisõnumite rohkus 20 % ja välisuudiste hulk 28 % peaks leidma uurimist auditooriumi hulgas.

Siseuudiste temaatika analüüs näitas, et teadusalase informatsiooni hulk AK-s ei ole märkimisväärne.

¹ Проблемы телевидения и радио, выпуск I, Комитет по Радио-вещанию и Телевидению при Совете Министров СССР, Москва, 1967, стр. 7.

Vaatlusperioodi väljaannete kompositsioonis oli märgata püüet uudiste blokiviisilisele paigutusele. Blokkide järjetamisel esines aga erinevate toimetajate ja režissööride korral suuri lahkuminekuid.

AK vahendusvõtete ja elementide kasutamine vaatlusperioodil oli piiratud iseloomuga.

Toimetus ei kasuta illustreeriva materjalina skeeme, kaarte, diagramme, jooniseid. Nende vahendite efektiivsust AK-s tuleks lähemalt uurida.

Sündmuste kommenteerimine elualade järgi võiks olla mitmekesisem.